

להתפשט יותר לַמְטָה, אָמַר הַדָּם רַגְלִי. אִי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי - זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְאִי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי - זֶה בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים שֶׁלֹּמֶטָה.

אָבֶרְךָ בֵּא וּרְאֵה, כָּל זְמַן שֶׁהֲלָכּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, הִיָּה לָהֶם מִשְׁכָּן, עַד שֶׁבָּאוּ לְשִׁילָה וְהָיָה שֵׁם. וְזֶהוּ סוּד לְהַמְשִׁיף זֶה בְּזֶה וְלְהַכְנִיס זֶה בְּזֶה, לְהַתְקַשֵּׁר זֶה בְּזֶה כְּדִי לְהָאִיר, אָבֶל לֹא לְמְנוּחָה. שְׂוֹוֹ לֹא לְמְנוּחָה, רַק כְּשִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּימֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה אֹז הִיא מְנוּחָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁם חֹזֵק הַמְנוּחָה, וְלֹא לְנִסְעַ מְמָקוֹם לְמָקוֹם.

וּמִשּׁוּם כִּף יֵשׁ מִשְׁכָּן וַיֵּשׁ בֵּית. מִשְׁכָּן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וּנְתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם. מַה זֶה מִשְׁכָּנִי? מִשְׁכָּנוֹתַי שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיחֵי אֶצֶל יִשְׂרָאֵל. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכְּתוּב וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם.

מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּא מִשְׁכָּן, כְּמוֹ מֶלֶךְ שֶׁהוֹלֵךְ לְאַהוּבּוֹ, וְלֹא מִבִּיא אֶת כָּל גְּדוּדָיו עִמּוֹ. כְּדִי לֹא לְהִטְרִיחַ עָלָיו, הוּא בֵּא אֵלָיו בְּמַעַט חִילוֹת. בֵּית - שְׂאֵת כָּל חִילוֹתָיו וְאוּכְלוּסִיּוֹ, אֶת כָּל־מִבִּיא עִמּוֹ לְדוֹר בְּאוֹתוֹ הַבֵּית. וְזֶהוּ בֵּין מִשְׁכָּן וּבֵין בֵּית. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא דְיוֹר שֶׁל מְנוּחָה לְעוֹלָמִים בְּכָל אוֹתָן הַמְרַפְּבוֹת, וּבְכָל אוֹתָם הַדְּיוֹקְנָאוֹת, וּבְכָל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים כְּמוֹ שֶׁלֹּמֶטָה, לְשִׁבֵּר (לְחַבֵּר) אֶת הַמַּעֲשִׂים שֶׁלֹּמֶטָה כְּמוֹ שֶׁלֹּמֶטָה. מִשְׁכָּן, בְּקִטְצוֹן הַדְּמִיוֹת, בְּמַעֲשִׂים קְטַנִּים, לְנִסְעַ מְמָקוֹם לְמָקוֹם, וְהַכָּל בְּסוּד שֶׁלֹּמֶטָה.

בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁצִּוְּהַ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מֹשֶׁה עַל הַמִּשְׁכָּן, לֹא

דְּנַהֲרָא. וּבִגִּין דְּבַעֲי לְאַתְּפִשְׁטָא יְתִיר לְתַתָּא אָמַר הַדָּוִם רַגְלִי. אִיזָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי, דָּא בְּנֵן בֵּית מִקְדָּשָׁא. וְאִיזָה מְקוֹם מְנוּחָתִי, דָּא בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים דְּלְתַתָּא.

אָבֶרְךָ תָּא חֲזִי, כָּל זְמַנָּא דְּאֲזִלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא, הָוָה לָהּ מִשְׁכָּן, עַד דְּאָתוּ לְשִׁילָה, וְהָוָה תַּמָּן. וְדָא אִיהוּ רְזָא, לְאַמְשַׁכָּא דָּא בְּדָא, וְלְאַעֲלָא דָּא בְּדָא, לְאַתְקַשְׂרָא דָּא בְּדָא, בְּגִין לְאַנְהֲרָא. אָבֶל לָאו לְנִיחָא. דְּהָא לָאו נִיחָא, בְּרַד אֶתְבְּנִי בִי מִקְדָּשָׁא, בְּיוֹמוֹי דְּשְׁלֹמֹה מֶלֶכָּא, דְּהָא כְּדִין אִיהוּ מְנוּחָה לְעִילָא וְתַתָּא. בְּגִין דְּתַמָּן תְּקִיפוּ דְּנִיחָא, וְלֹא לְנִטְלָא מֵאַתֵּר לְאַתֵּר.

וּבִגִּין כִּף אִית מִשְׁכָּן, וְאִית בֵּית. מִשְׁכָּן : כְּמָה דָּאָת אָמַר, (ויקרא כו) וּנְתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם. מָאִי מִשְׁכָּנִי מִשְׁכָּנוֹתַי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלְהוֹוֹן גְּבִייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכְתִיב וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם.

מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֵלֶּא מִשְׁכָּן, כְּמֶלֶכָּא דְּאָתִי לְגַבֵּי רַחֲמִימָה, וְלֹא מִיִּתִּי כָּל אוּכְלוּסִין דִּילִיָּה עֲמִיָּה, בְּגִין דְּלֹא לְאַטְרַחָא עָלֶיהָ, אִיהוּ אָתִי לְגַבֵּיהָ בְּזַעִיר חִילִין. בֵּית : דְּכָל חִילִין וְכָל אוּכְלוּסִין דִּילִיָּה, כְּלָהּוּ אִיִּתִּי עֲמִיָּה, לְדִיִּירָא בְּהִוּוּא בֵּיתָא, וְדָא אִיהוּ בֵּין מִשְׁכָּן וּבֵין בֵּית. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אִיהוּ דִּיּוֹרָא דְּנִיחָא לְעִלְמִין, בְּכָל אִינוּן רְתִיכִין, בְּכָל אִינוּן דִּיּוֹקְנִין, בְּכָל אִינוּן עוּבְדִין, כְּגוֹוְנָא דְּלְעִילָא. לְתַבְּרָא (ד"א לְחַבֵּרָא) עוּבְדִין דְּלְתַתָּא, כְּגוֹוְנָא דְּלְעִילָא. מִשְׁכָּן, בְּזַעִיר דִּיּוֹקְנִין, בְּזַעִירִין עוּבְדִין, לְנִטְלָא מֵאַתֵּר לְאַתֵּר, וְכִלָּא בְּרָזָא דְּלְעִילָא.

תָּא חֲזִי, כִּד פְּקִיד קֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה עַל מִשְׁכָּנָא, לֹא הָוָה יְכִיל לְמִיקָם בֵּיָּה, עַד

יכול היה לעמד בו, עד שהקדוש ברוך הוא הראה לו את הכל בדמותו כל דבר ודבר. במה הוא הראה לו? באש לבנה ובאש שחורה ובאש אדמה ובאש ירקנה. מה פתוב? (שמות כה) וראה ועשה בתבניתם ככל אשר מראה ביה. עם כל זה התקשה משה.

בא וראה, אף על גב שהראה לו עין בעין, לא רצה משה לעשות. ואם תאמר שהוא לא ידע לעשות או שחכמה לא היתה עמו - בא וראה, בצלאל ואהליאב וכל שאר אותם האחרים, אף על גב שלא ראו כמו משה, מה פתוב? וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה וגו'. אם הם שלא ראו עשו כך - משה שראה על אחת כמה וכמה. אלא משה, אף על גב שהסתלק מהמשכן מהעבודה שלו, הכל היה בידו ועל ידו, והוא נקרא על שמו, ועל זה פתוב וראה ועשה.

דבר אחר - משה הסתלק מזה ונתן מקומו לאחר, עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא, ראה קראתי בשם בצלאל, ואתו אהליאב. וכתוב, ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב. אם הכבוד הזה היה של משה, שהוא יעשה אותו - יתקיים בו תמיד (יותר תמיד).

ועם כל זה, כיון שהוא צוה ובמצותו נעשה, הוא עשה הכל. ועוד, כל מעשה אינו עומד אלא בסיוע המעשה, ועל פן ויקם משה את המשכן. רצו להקימו כל אותם חכמי הלב, ולא היה מתקיים, משום כבודו של משה, עד שבא משה והקימו. והרי פרשוהו.

ויקם משה את המשכן. רבי יהודה פתח, (מכה ז) אל תשמחי

דקודשא בריך הוא אחמי ליה כלא בדיוקניה, כל מלה ומלה. במה אחזי ליה. באשא חוורא, ובאשא אוכמא, ובאשא סומקא, ובאשא ירוקא. מה כתיב, (שמות כה) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עם כל דא אקשי ליה למשה.

תא חזי, אף על גב דאחזי ליה עינא בעינא לא בעא משה למעבד. ואי תימא דאיהו לא ידע למעבד, או חכמתא לא הוה עמיה. תא חזי, בצלאל ואהליאב, וכל אינון שאר אחרנין, אף על גב דלא חמו כמשה, מה כתיב, וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה וגו', אי אינון דלא חמו, עבדו כה. משה דחמא, על אחת כמה וכמה. אלא משה, אף על גב דאסתלק מן משפנא מעבידתא, כלא הוה בידיה, ועל ידיה, ואיהו אקרי על שמיה, ועל דא כתיב וראה ועשה.

דבר אחר, משה אסתלק מן דא, ויהיב דוכתיה לאחרא, עד דאמר ליה קדשא (דף רמ"א ע"ב) בריך הוא (שמות לא) ראה קראתי בשם בצלאל, ואתו אהליאב. וכתיב ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב. אי יקרא דא, הוה דמשה, דאיהו יעביד ליה, יתקיים ביה תדיר. (כ"א יתיר תדיר)

ועם כל דא, כיון דאיהו פקיד, ובפקודיה יתעביד, איהו עביד כלא. תו, כל עבידתא לא קיימא, אלא בסיומא דעובדא, ועל דא, ויקם משה את המשכן. בעו לאקמא ליה כל אינון חפיימי לבא, ולא הוה מתקיים, בגין יקריה דמשה, עד דאתא משה, ואוקים ליה. והא אוקמוהו.

ויקם משה את המשכן. (שמות מ) רבי יהודה

פתח, (מכה ז) אל תשמחי לי כי נפילתי קמתי וגו'. מאן אויבתי